

La Mediterrània, l'assignatura pendent d'Europa

La Cimera Euromediterrània de València dels dies 22 i 23 d'abril no té, de cap manera, l'èxit assegurat. D'una banda, pel conflicte entre Israel i Palestina, i de l'altra per les mancances que encara planteja el diàleg entre la Unió Europea i dotze estats del sud i est de la Mediterrània.

Si a València es fa la Cimera Euromediterrània els dies 22 i 23 d'abril ja serà molt. El conflicte entre Israel i Palestina està en un dels seus pitjors moments i lògicament l'actitud dels seus actors contaminarà de ple aquesta cimera de ministres d'Exteriors de la UE i de 12 països del sud i est de la Mediterrània. I més si tenim en compte que la Cimera Euromediterrània és encara l'únic espai de contacte directe de què disposen avui per avui israelians i palestins.

Però la setmana passada, per exemple, es van confirmar els auguris que temia el president de la Comissió europea, Romano Prodi, i Síria va anunciar que ni ells ni

el Líban no anirien a la trobada, en protesta per l'actitud d'Israel amb els palestins. També el ministre d'Exteriors espanyol, Josep Piqué, es va lamentar de les poques confirmacions d'assistència que havia rebut fins aleshores.

La Cimera, la cinquena de l'anomenat Procés de Barcelona, ja que és a la capital catalana on va començar aquest diàleg l'any 1995, també viu moments d'esllanguiment per motius aliens a les baralles de Sharon i Arafat. Com diu la professora de la Fundació CIDOB de Barcelona, Elvira Sánchez, "de vegades la qüestió entre Israel i Palestina funciona com a tapadora tant per als països àrabs com per als del nord". Sigui com sigui el cas és

que polítics, professors i analistes de tots colors coincideixen per activa que cal relançar el Procés de Barcelona, és a dir, que per passiva admeten que des del 1995 s'ha anat fent però els resultats han estat més aviat fluixos. El director del patronat Català Pro Europa, Casimir de Dalmau, és dels més contundents: "El procés de Barcelona no ha avançat i s'acosta a la idea de fracàs".

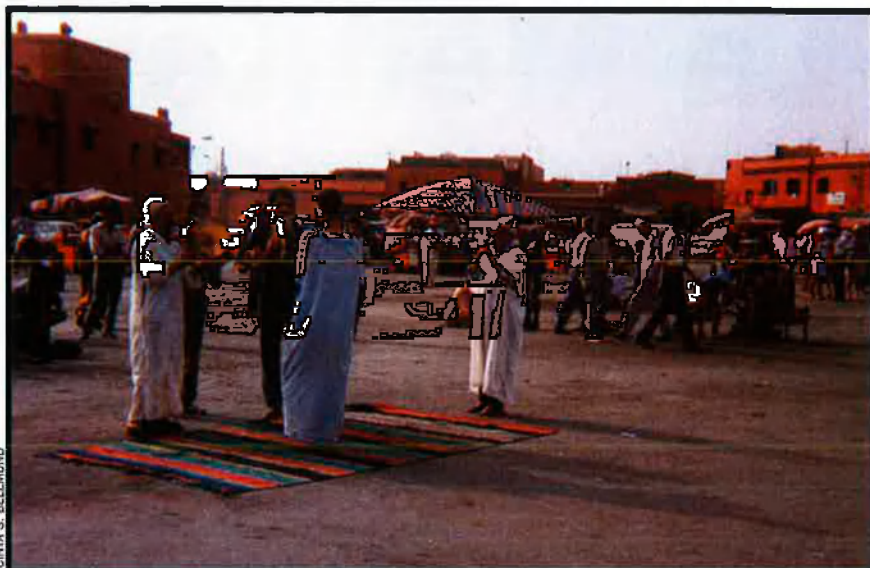
Els estats implicats actualment en el diàleg euromediterrani són els 15 de la UE i el Marroc, Algèria, Tunísia, Egipte, Israel, l'Autoritat Nacional Palestina, Jordània, Líban, Síria, Turquia, Xipre i Malta. És a dir, els països de la ribera sud i est de la Mediterrània, a excepció de Líbia, a

qui les sancions internacionals li van negar la invitació a Barcelona l'any 1995. Però que des 1999, quan es va desbloquejar el judici pel cas Lockerbie i l'ONU va retirar les sancions a Líbia, el govern de Gaddafi té un estatus d'observador en aquestes cimeres. Una altra absència no escandalosa, però sí curiosa, és la de Mauritània, ja que tot i estar a l'Atlàntic, la seva referència regional és el Magrib, no en va fins i tot l'OTAN l'inclou quan parla del seu propi Diàleg Mediterrani. De fet, un i altre cas surten a l'informe sobre la Cimera que ha aprovat el Parlament Europeu i del qual és ponent l'eurodiputat Pere Esteve. En l'informe es constata la sol·licitud per a integrar de ple Mauritània, i pel que fa a Líbia, el to és més tebi però també es manifesta voluntat d'acostar el país al Procés de Barcelona.

Els dotze països que sí que formen part del Procés, el 1995 van rebre carta d'invitació de la Unió Europea per anar a Barcelona, i parlar de diners, de pau, i d'entesa cultural. Un diàleg que no era gens nou, ja que des del 1972 els països comunitaris han donat altres noms al diàleg dedicat a la regió. Des del 1995, però, creant l'Associació Euromediterrània (AEM), la Unió s'hi ha preocupat una mica més, almenys formalment.

Tres cistelles. L'AEM es va establir a partir de tres capítols o cistelles: política i seguretat, economia i finances i societat i cultura. D'entre les tres, destaca la segona com a base per a aconseguir la zona de pau i prosperitat compartida que vol l'AEM. La realitat ha fet que la preeminència econòmica hagi acabat essent la imatge del Procés, és a dir, que fora l'aigüera bàsicament hi ha que l'AEM sigui una zona de lliure comerç de cara al 2010. Com a mínim, doncs, és clar que un dels objectius és crear un espai que aplegaria la xifra gens menyspreable de 700 milions de consumidors.

En aquest capítol, una de les esperances posades en la presidència espanyola de la UE era que per fi s'impulsés la creació d'un Banc Euromediterrani, i tot i l'interès en el tema del Parlament i la Comissió, els ministres d'Economia de la UE van decidir en la passada cimera de Barcelona que de banc nou res de res,

CINTA S. BELLMUND

Recentment s'ha aprovat la creació del Grup d'Agadir, una zona de lliure comerç entre el Marroc -en la imatge, Marràqueix-, Tunísia, Egipte i Jordània.

almenys durant un any, i que mentre tant s'obriria una línia de crèdit des del Banc Europeu d'Inversions.

Tampoc no han tingut l'èxit esperat els programes d'ajut MEDA. En una primera etapa (1995-99) només s'han arribat a pagar el 25% dels diners aprovats. Aquesta lentitud en el pagament és atribuïble tant a la burocràcia de la UE com a la capacitat dels països del sud i est del Mediterrani.

Com a cosa positiva els defensors del Procés destaquen els acords d'associació establerts entre la UE i la majoria d'aquests països. De fet a València finalment s'hauria de fer la ratificació oficial d'aquests acords amb Líban i Algèria, i per a més endavant quedarà per ratificar els acords amb Jordània i Egipte, i acabar de negociar el de Síria.

Per contra, les crítiques en aquest capítol se centren en la contradicció entre preconitzar la liberalització dels mercats industrial i de serveis, i posar traves a fer el mateix amb els mercats agrícoles i tèxtils. Un tema molt delicat, però que tant la Comissió com el Parlament Europeu consideren que cal abordar. Encara està per dir, però, el com i el quan. De fet és significatiu que en la reunió dels ministres de Comerç del passat mes de març, ni s'esmentés aquesta qüestió.

L'ONG Intermón-Oxfam considera "insostenible" aquesta contradicció en-

tre els diversos sectors a liberalitzar, sobretot si es té en compte que l'objectiu és el desenvolupament dels països del sud, que tenen un gran desavantatge industrial i en serveis respecte la UE, i en canvi, una economia centrada en l'agricultura, hidrocarburs a part qui en té. Jesús Núñez, analista d'aquesta ONG, assegura que aquesta liberalització restringida "produirà un impacte negatiu que es traduirà en el tancament de totes aquelles empreses que no puguin suportar la competència, en una pèrdua neta de llocs de treball i en un augment de la pressió migratòria a la UE".

Sánchez, del CIDOB, prefereix treure transcendència a la qüestió agrícola: "És un tema poca-solta" i posa com a exemple el fet que Espanya bloqueja l'entrada de tomàquet marroquí i alhora els empresaris andalusos augmenten la producció de tomàquet a base de mà d'obra marroquina. Sánchez apunta als privilegis dels agricultors dels socis fundadors de la UE com l'origen d'aquesta escala de privilegis que ningú no vol deixar anar.

En el capítol econòmic també cal afegir la lentitud dels mateixos estats del sud a l'hora d'establir lligams econòmics entre ells i la manca d'inversió europea en aquests països. En el primer aspecte tot just s'ha aprovat el Grup d'Agadir, una zona de lliure comerç en-

tre el Marroc, Tunísia, Egipte i Jordània que no es farà efectiu fins l'any que ve. I en el tema de la inversió, només una dada: fins ara de tota la inversió europea a l'exterior només se'n dedicava un 2% als països del sud i est de la Mediterrània, i en la majoria de casos se centrava al Magrib i en bona part eren deslocalitzacions.

Encara hi ha un tercer aspecte que es manté sense concreció, i és el deute extern. Una mancança que no hauria de passar desapercebuda, si es té en compte que ja es va esmentar l'any 1995 a Barcelona, i sobretot, perquè el 65% del deute extern dels països no comunitaris de l'AEM correspon a països de la UE. Aquest fet, segons Intermón, demostra que "no existeix voluntat d'articular mecanismes conjunts d'alleujament d'aquesta llosa que impedeix encarar el desenvolupament d'aquestes societats".

Una carta per la pau. El fet que el capítol econòmic sigui on, malgrat tot, s'hagi avançat més, ha fet que quedi en segon terme un primer capítol que tenia com a objectiu principal fer una Carta de Pau i Estabilitat basada en el diàleg polític i el respecte als drets humans. Cal dir

Europa, damnificada per Sharon

Entre els principals damnificats que ha deixat la política tan tossuda com implacable del primer ministre Ariel Sharon destaca la Unió Europea. No hi ha episodis de violència física contra els europeus, més enllà dels trets contra alguns periodistes agosarats i les pressions contra els franciscans de Betlem i els membres de les ONG que es mantenen al peu del canó a les assetjades Ramal-lah, Nabulus o Jenín. No, Europa no ha posat morts en el conflicte, però sí que ha rebut un cop molt dur, dels més durs des que va adoptar una política exterior comuna.

En no ser ni rebuda per Sharon, la diplomàcia europea ha confirmat que és feble, tan feble que és incapaç de contradir els protegits dels Estats Units. Pel president de torn nord-americà, Europa no deixa de ser un aliat que ha de compartir els seus interessos estratègics i prestar suport a les seves iniciatives, per molt discutibles que siguin. És una percepció que es fonamenta en la supremacia econòmica i militar nord-americana, els profunds vincles culturals, sobretot amb el Regne Unit, i la paràlisi europea davant les grans tragèdies del segle passat, com l'expansió nazi i la més recent crisi dels Balcans. No es pot demanar ajuda militar i diplomàtica a Washington per aturar la guerra de Bòsnia i, al mateix temps,

pretendre ser adult, amb capacitat per aplicar una política exterior independent.

I en el conflicte d'Israel és on queda més evident que el marge de maniobra europea és mínim, com molt bé saben Sharon i els laboristes. La destrucció deliberada de les obres de la cooperació europea, en especial l'aeroport de Gaza, el coet llençat a uns quants metres del despatx en què es trobava l'enviat Miguel Àngel Moratinos i la humiliació a què van sotmetre Javier Solana i Josep Piqué quan no els van permetre de reunir-se amb Arafat són fets que no passarien si Europa tingués un pes en la resolució de la crisi.

Sense vot en una qüestió tan delicada, Europa es queda a mercè del que vulgui fer el president Bush, que es deixa influir per uns assessors que no amaguen que han pres part per Israel. I Europa es queda retratada davant el món àrab, que no arriba a comprendre el perquè de la transigència davant un primer ministre que es nega a complir les resolucions de les Nacions Unides mentre l'Iraq està sotmès, des de fa més de deu anys, a sancions que enriqueixen la família de Saddam Hussein i maltracten els iraquians.

Antoni Castel, periodista

RAFA GL

La qüestió de la liberalització dels mercats agrícoles i tèxtils encara està damunt la taula. La contradicció és flagrant, però la pressió de certs països de la UE, que insisteixen en polítiques més proteccionistes, impedeix abordar el tema amb profunditat.

que la victòria del Likud a Israel l'any 1996 també va contribuir decisivament a deixar aquesta Carta empantanegada. Tampoc no serà València on se signarà aquest document, si bé tant el Parlament com la Comissió hi volen promoure el diàleg com a mesura per a solucionar el conflicte del Pròxim Orient. En aquest sentit la UE té un marge limitat d'acció, però el té, i és la relació econòmica a través dels acords d'associació. Tots contenen les anomenades "clàusules democràtiques" per les quals si no es compleixen els criteris de respecte als drets humans i democràcia es pot suspendre l'Acord. Però encara cal posar-se d'acord per veure com s'aplica i a qui s'aplica, ja que si bé ara mateix tothom apunta a Israel, la resta d'estats no comunitaris de l'AEM tampoc poden tirar la primera pedra.

Al Parlament Europeu també s'han llançat diverses propostes innovadores en el capítol polític, com la creació d'u-

na assemblea parlamentària euromediterrània i una cimera anual de caps d'estat i govern. Per la seva banda Intermón considera que en aquest àmbit cal que l'AEM vinculi estretament els aspectes de seguretat i estabilitat amb els de desenvolupament econòmic de la zona i el respecte als drets humans i la democràcia. I també es demana que el Procés s'obri a realitats com la dels berbers o els kurds, cosa que en certa manera coincideix amb una altra de les novetats expressades al Parlament Europeu, i és l'enfocament regional, i especialment insular, de l'AEM.

La qüestió del terrorisme. Un altre dels aspectes polítics del procés de Barcelona és el terrorisme, el tràfic de drogues, el crim organitzat i la immigració irregular. Tots aquests elements estan en el tercer bloc, el cultural i social, cosa que diverses ONG han denunciat, ja que així es criminalitza la immigració. Les

ONG coincideixen amb les institucions a recordar que cal fer una política coordinada entre tots els països, però no basada exclusivament en mesures policials ni barrejada amb problemes com el tràfic de drogues.

De fet, aquesta tercera cistella és molt important també perquè és la que ha d'establir l'entesa entre les dues ribes de la Mediterrània. En aquest sentit, una altra de les propostes innovadores de la Comissió és la creació d'una Fundació Euromediterrània, que el Parlament Europeu ha volgut concretar ja amb diners (1 milió d'euros per a cada estat membre). Caldrà veure quina representativitat hi tenen els estats de l'AEM no comunitaris. Fins ara el Procés de Barcelona ha estat molt marcat per la direcció de la UE i per la manca de codirecció per part dels estats de la ribera sud, cosa que ha repercutit en la seva implicació.

És també en aquest tercer àmbit on es destaca el paper que ha de tenir l'anome-

nada societat civil euromediterrània, a base de programes de contactes, bàsicament de joventut, educació i mitjans de comunicació. Però les relacions tampoc no han estat gaire fluides fins ara. I només cal veure com la relació de les universitats és molt més fluida amb els centres d'Amèrica Llatina i els EUA, que no pas amb els que hi ha a catorze quilòmetres de la UE. En aquest sentit al sud també hi ha mancances. Sánchez explica que des del CIDOB els ha estat molt difícil de trobar un soci similar en països com Egipte o Síria: "En molts d'aquests llocs els representants de la societat civil tan sols són branques del Govern".

La llum al final del túnel. Tot i les mancances en tots els àmbits, el fet és que són majoria els que proclamen la necessitat de relançar el Procés, cadascú a la seva manera. La presidència espanyola de la UE ha posat un èmfasi especial a reclamar la prioritització de la qüestió mediterrània, però falta veure si realment la resta d'estats de la Unió ho comparteixen. La Comissió assegura que la Mediterrània ja és una prioritat de la UE, però la situació actual del Procés posa en evidència aquestes declaracions.

Per Elvira Sánchez "encara no hi ha llum verd al final del túnel", i esmenta diverses raons que fomenten la foscor. Per exemple la manca de voluntat de les elits dominants als governs del sud per fer reformes, però alhora les diverses prioritats que tenen els estats europeus: i ací entra d'una banda Alemanya, preocupada per construir el seu espai a l'est, i de l'altra les diferències que hi ha entre els estats del sud de la UE, especialment Espanya i França. A això es pot afegir encara la percepció que tenen d'aquest diàleg Xipre, Malta i Turquia, que per altres camins ja tenen un peu o mig a la UE, o Israel, que mai no s'ha mostrat excessivament interessat per aquest diàleg.

Per tots aquests obstacles, el conflicte al Pròxim Orient i les dificultats intrínseques del Procés, fan que el sol fet que es faci la Cimera a València ja serà un petit èxit.

Caldrà veure qui està disposat a fer realment *nostrum* aquest mar.

Oriol Cortacans

Pere Esteve: "Sense liberalització agrícola, tot això no funciona"

L'eurodiputat Pere Esteve, de la coalició CDC-PSM-BNV, és el ponent de l'informe sobre la Cimera de València que el Parlament Europeu aprovà la setmana passada per pràctica unanimitat.

— Què n'espera, de la Cimera?

— **Que el relançament del Procés de Barcelona sigui real, és a dir que de València surti un pla d'acció.**

— Com veu el Procés?

— **Evidentment existeix, hi ha un programa MEDA i acords d'associació que es van signant, però no està en proporció amb la prioritat política que hauria de tenir. I sobretot perquè encara no té prou força per reduir el desequilibri creixent a la zona. D'altra banda, en les actuals circumstàncies del conflicte araboisraelià, el Procés és la millor aportació que es pot fer des de la UE, perquè és l'únic fòrum en el qual encara s'asseuen tots. Ara, cal evitar que per difícil que sigui el conflicte no bloquegi el Procés de Barcelona.**

— Sense resoldre la qüestió d'Israel i Palestina, el Procés no avança?

— **El fet és que des de l'11 de setembre l'evolució que s'ha donat en el Procés és positiva, i en canvi, el conflicte israelopalestí puja. Ara, el que no té discussió és que si aquest problema augmenta, el Procés de Barcelona és molt difícil que vagi prou bé.**

— Què en pensa, de l'aprovació al Parlament Europeu del document de sanció a Israel.

— **La literalitat del paràgraf aprovat té dues parts que són contradictòries. En un mateix paràgraf es diu que es reuneixi la Comissió de l'Acord d'Associació entre la UE i Israel per parlar, i alhora que es cancel·li l'Acord. Això és una contradicció. La primera part és el que la majoria desitgem i la segona és el que alguns desitgen i potser no hi haurà més remei.**

— Europa es preocupa prou de la Mediterrània?

— **No. Però si es pogués tirar endavant tot l'Informe del Parlament**

"El Procés de Barcelona és la millor aportació de la UE al Pròxim Orient."

Europeu implicaria una inflexió que tindria molta importància. I la presidència espanyola ho vol, i la Comissió també.

— Aquest "no" creu que és degut a una qüestió de voluntat o de capacitat?

— De voluntat.

— Un dels aspectes nous de l'Informe és l'enfocament regional, local, comarcal i insular que es vol donar al Procés.

— És que ja era insòlit que a la Mediterrània encara no s'hagués reconegut específicament el cas insular.

— Un altre dels temes delicats de l'Informe és la reivindicació de la liberalització del comerç agrícola.

— És un paràgraf molt alambinat. A la primera part opta clarament per la librealització agrícola, perquè sense aquesta liberalització no hi ha credibilitat, això no té discussió. Si després hi ha regions sensibles pel tema, doncs s'ha de mirar, però això no ha d'endarrerir-ne la liberalització, perquè si no tot això no funciona.

O. C.